PEDAGOG KADRLAR TAYYORLASH JARAYONIDA METODIK TAYYORGARLIKNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI VA ILMIY-PEDAGOGIK YONDASHUVLAR

Toshpulatova Ma’mura Ismoilovna – O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti Boshlang‘ich ta’lim nazariyasi va metodikasi kafedrasi dotsenti, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

AnnotatsiyaMazkur maqolada pedagog kadrlar tayyorlash jarayonida metodik tayyorgarlikning zamonaviy tendensiyalari hamda ilmiy-pedagogik yondashuvlar tahlil qilingan. Bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda kompetensiyaviy, shaxsga yo‘naltirilgan va innovatsion yondashuvlarning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, metodik tayyorgarlik sifatini oshirishga xizmat qiluvchi zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularni ta’lim amaliyotiga joriy etish masalalari ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: pedagog kadrlar, metodik tayyorgarlik, kasbiy kompetensiya, ilmiy-pedagogik yondashuv, innovatsion ta’lim, pedagogik texnologiyalar, kompetensiyaviy yondashuv, ta’lim sifati.

Аннотация: В данной статье проанализированы современные тенденции методической подготовки педагогических кадров и научно-педагогические подходы к их реализации. Рассмотрено значение компетентностного, личностно-ориентированного и инновационного подходов в развитии профессиональных компетенций будущих учителей. Также освещены вопросы внедрения современных педагогических технологий в образовательный процесс и повышения качества методической подготовки.

Ключевые слова: педагогические кадры, методическая подготовка, профессиональная компетентность, научно-педагогический подход,

инновационное образование, педагогические технологии, компетентностный подход, качество образования.

Annotation: This article analyzes modern trends in the methodological training of teaching staff and scientific-pedagogical approaches to its implementation. The importance of competency-based, learner-centered, and innovative approaches in developing the professional competencies of future teachers is highlighted. The study also examines modern pedagogical technologies and their role in improving the quality of methodological training and educational practice.

Keywords: teaching staff, methodological training, professional competence, scientific-pedagogical approach, innovative education, pedagogical technologies, competency-based approach, quality of education.

Bugungi kunda ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlar pedagog kadrlar tayyorlash sifatiga bo‘lgan talablarni yanada oshirmoqda. Zamonaviy jamiyatning rivojlanishi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta’lim jarayoniga jadal kirib kelishi hamda ta’limning xalqaro standartlarga moslashuvi bo‘lajak o‘qituvchilarning metodik tayyorgarligini takomillashtirishni dolzarb masalaga aylantirmoqda. Chunki pedagogning kasbiy faoliyatdagi muvaffaqiyati nafaqat fan bo‘yicha bilim darajasiga, balki o‘quv jarayonini samarali tashkil etish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash va ta’lim oluvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish ko‘nikmalariga ham bog‘liqdir.

Shu nuqtai nazardan, pedagog kadrlar tayyorlash jarayonida metodik tayyorgarlikning zamonaviy tendensiyalarini o‘rganish, kompetensiyaviy, shaxsga yo‘naltirilgan, innovatsion va integrativ yondashuvlarning imkoniyatlarini tahlil qilish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Oliy ta’lim muassasalarida bo‘lajak o‘qituvchilarning metodik kompetensiyasini rivojlantirish, ularni kasbiy faoliyatga samarali tayyorlash hamda ta’lim sifatini oshirish masalalari mazkur tadqiqot mavzusining dolzarbligini belgilaydi.

Bundan tashqari, pedagogik ta’limning xalqaro tajribalar asosida modernizatsiya qilinishi, raqamli ta’lim muhitining rivojlanishi va innovatsion metodlarning keng qo‘llanilishi metodik tayyorgarlikning ilmiy-pedagogik asoslarini chuqur tadqiq etishni talab etmoqda. Shu sababli pedagog kadrlar tayyorlash jarayonida metodik tayyorgarlikning zamonaviy tendensiyalari va ilmiy-pedagogik yondashuvlarni o‘rganish bugungi kunning eng muhim ilmiy va amaliy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Pedagog kadrlarni tayyorlash tizimida metodik tayyorgarlik bo‘lajak o‘qituvchining kasbiy shakllanishida muhim o‘rin egallaydi. Metodik tayyorgarlik pedagogning nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish, ta’lim jarayonini samarali tashkil etish, zamonaviy o‘qitish metodlaridan foydalanish hamda ta’lim oluvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda faoliyat yuritish qobiliyatini rivojlantiradi. Shuning uchun ham bugungi kunda oliy ta’lim muassasalarida metodik tayyorgarlikni takomillashtirish pedagogik ta’limning ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Zamonaviy ta’lim tizimida metodik tayyorgarlikning asosiy tendensiyalaridan biri kompetensiyaviy yondashuvning keng qo‘llanilishidir. Mazkur yondashuv o‘quv jarayonini faqat nazariy bilimlarni egallashga emas, balki amaliy ko‘nikma va malakalarni shakllantirishga yo‘naltiradi. Kompetensiyaviy yondashuv asosida tayyorlangan pedagoglar ta’lim jarayonida yuzaga keladigan turli vaziyatlarni mustaqil hal etish, muammolarga ijodiy yondashish va innovatsion faoliyat olib borish

imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Shu bois bo‘lajak o‘qituvchilarning metodik kompetensiyasini rivojlantirish zamonaviy pedagogik ta’limning muhim vazifalaridan biri sanaladi.

Metodik tayyorgarlikni rivojlantirishda shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim yondashuvi ham alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuv ta’lim oluvchining individual qobiliyatlari, qiziqishlari va ehtiyojlarini hisobga olishga asoslanadi. Bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlash jarayonida shaxsga yo‘naltirilgan metodlarning qo‘llanilishi ularda mustaqil fikrlash, refleksiv tahlil qilish va kasbiy o‘zini rivojlantirish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Natijada pedagoglar o‘z faoliyatida ta’limning samaradorligini oshirishga qaratilgan innovatsion yechimlarni ishlab chiqish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi metodik tayyorgarlik mazmuniga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Elektron ta’lim platformalari, masofaviy ta’lim texnologiyalari, sun’iy intellekt vositalari va raqamli resurslardan foydalanish o‘qituvchilarning kasbiy faoliyatida muhim o‘rin tutmoqda. Shu sababli pedagog kadrlar tayyorlash jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish bo‘yicha metodik bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish zarur hisoblanadi. Raqamli kompetensiyalarga ega pedagoglar ta’lim jarayonini yanada interaktiv, qiziqarli va samarali tashkil eta oladilar.

Ilmiy-pedagogik yondashuvlar orasida faoliyatga yo‘naltirilgan yondashuv ham muhim o‘rin egallaydi. Ushbu yondashuvga ko‘ra, bilimlar amaliy faoliyat jarayonida o‘zlashtiriladi va mustahkamlanadi. Bo‘lajak o‘qituvchilarni tayyorlashda amaliy mashg‘ulotlar, pedagogik amaliyot, loyiha ishlari hamda muammoli vaziyatlarni hal etishga qaratilgan topshiriqlardan foydalanish metodik tayyorgarlik samaradorligini oshiradi. Bunday faoliyatlar talabalarda kasbiy mas’uliyat, muloqot madaniyati va pedagogik mahoratni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, integrativ yondashuv metodik tayyorgarlikni takomillashtirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Bu yondashuv pedagogika, psixologiya, axborot texnologiyalari va mutaxassislik fanlari o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ta’minlaydi. Integratsiya natijasida bo‘lajak o‘qituvchilarda ta’lim jarayoniga kompleks yondashish, fanlararo aloqalarni o‘rnatish va o‘quv materiallarini tizimli ravishda taqdim etish ko‘nikmalari shakllanadi.

Pedagog kadrlar tayyorlashda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash ham metodik tayyorgarlikning muhim yo‘nalishlaridan biridir. Interfaol metodlar, muammoli ta’lim, loyihaviy ta’lim, hamkorlikda o‘qitish va case-study texnologiyalaridan foydalanish talabalarning kasbiy faolligini oshiradi. Ushbu texnologiyalar bo‘lajak o‘qituvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi, mustaqil qaror qabul qilish hamda ta’lim jarayonini samarali tashkil etish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Shunday qilib, pedagog kadrlar tayyorlash jarayonida metodik tayyorgarlikning zamonaviy tendensiyalari kompetensiyaviy, shaxsga yo‘naltirilgan, faoliyatga asoslangan, integrativ va raqamli yondashuvlar bilan chambarchas bog‘liqdir. Mazkur yondashuvlarning amaliyotga samarali tatbiq etilishi bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish, ta’lim sifatini oshirish va zamonaviy ta’lim tizimi talablariga mos pedagog kadrlarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Pedagog kadrlar tayyorlash jarayonida metodik tayyorgarlik bo‘lajak o‘qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirishning muhim tarkibiy qismi

hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, zamonaviy ta’lim tizimi oʻqituvchilardan nafaqat chuqur nazariy bilim, balki innovatsion pedagogik texnologiyalarni qoʻllash, ta’lim jarayonini samarali tashkil etish va raqamli vositalardan foydalanish koʻnikmalariga ega boʻlishni ham talab etadi.

Metodik tayyorgarlikni rivojlantirishda kompetensiyaviy, shaxsga yoʻnaltirilgan, faoliyatga asoslangan va integrativ yondashuvlar alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu yondashuvlar boʻlajak pedagoglarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik, kasbiy moslashuvchanlik va pedagogik mahoratni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, ta’lim jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish metodik tayyorgarlik samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, pedagog kadrlar tayyorlash tizimida metodik tayyorgarlikni takomillashtirish, zamonaviy ilmiy-pedagogik yondashuvlarni keng joriy etish hamda innovatsion ta’lim texnologiyalaridan samarali foydalanish boʻlajak oʻqituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va ta’lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarga moʻljallangan Yangi Oʻzbekistonning taraqqiyot strategiyasi toʻgʻrisidagi Farmoni. – Toshkent, 2022.
2. Oʻzbekiston Respublikasining “Ta’lim toʻgʻrisida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. Oʻzbekiston Respublikasining “Ilm-fan va ilmiy faoliyat toʻgʻrisida”gi Qonuni. – Toshkent, 2019.
4. Muslimov N.A. Kasb ta’limi oʻqituvchilarini kasbiy shakllantirishning nazariy-metodik asoslari. – Toshkent: Fan, 2007.
5. Ishmuhamedov R.J., Yoʻldoshev M. Ta’lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Nihol, 2016.
6. Tolipov Oʻ.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2006.
7. Sayidahmedov N.S. Yangi pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Moliya, 2003.
8. Azizxoʻjayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2006.
9. Zimnyaya I.A. Klyuchevye kompetensii kak rezultat sovremennogo obrazovaniya. – Moskva, 2004.
10. Khutorskoy A.V. Kompetentnostniy podxod v obrazovanii. – Moskva: Eydos, 2013.
11. UNESCO. Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education. – Paris: UNESCO Publishing, 2021.
12. OECD. Teachers and School Leaders as Lifelong Learners. – Paris: OECD Publishing, 2020.